

gæðavottað nám á sem flestum stöðum á landinu. Loks hefur mikið starf verið unnið í því skyni að undirbúa samræmda vottun á raunfærni.

Stofnun Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins er þannig ætlað að ná fram samræmingu og öflugri gæðastjórnun og að opna nýja möguleika fyrir íslenskt launafólk, því

sjálfu, atvinnulífinu og þjóðfélaginu öllu til hagsbóta. Ánægjulegt er að sjá að nú þegar hafa stórir áfangar náðst á þessari metnaðarfullu vegferð.

*Gústaf Adolf Skúlason,
formaður stjórnar Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins.*

UM TILURÐ OG STARFSEMI FRÆÐSLUMIÐSTÖÐVAR ATVINNULÍFSINS

Í þessu fyrsta ársriti Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins er ástæða til að fara nokkrum orðum um tilurð félagsins og starfsemina eins og hún hefur verið að þróast á þessum tæplega tveimur fyrstu starfsárum.

Fræðslumiðstöð atvinnulífsins var stofnuð í árslok 2002 af Alþýðusambandi Íslands og Samtökum atvinnulífsins. Þetta var gert í kjölfar samninga á almennum markaði þar sem ríkisstjórn Íslands samþykkti yfirlýsingu um að efla starfsmenntun í atvinnulífinu. Eftir að þjónustusamningur var undirritaður við menntamálaráðuneytið í apríl 2003 hófst undirbúningur að starfsemi Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins. Formleg opnun fór þó ekki fram fyrr en 21. nóvember 2003 en þá höfðu starfsmenn verið ráðnir, húsnæði og vinnuáðstöðu komið í viðunandi horf og vinna var hafin við nokkur verkefni.

Núna ári síðar hefur mikið vatn runnið til sjávar. Línur í starfseminni eru að skýrast. Hér á eftir verður stuttlega gerð grein fyrir helstu áherslum og verkefnum í starfi Fræðslumiðstöðvarinnar. Upplýsingum er þannig hagað að áhersluatriði úr samningi við menntamálaráðuneytið eru feitletruð en síðan er lýsing á áherslum og helstu verkefnum í framkvæmd Fræðslumiðstöðvarinnar. Þessi upptalning er ekki tæmandi en gefur lesendum vonandi mynd af starfseminni.

Samstarfsvettvangur

FA er samstarfsvettvangur ASÍ og SA um fullorðins- og starfsmenntun á íslenskum vinnumarkaði sem mun eiga samstarf við menntamálaráðuneytið og ýmsar fræðslustofnanir. FA er einnig ætlað að þjóna sameiginlegum fræðslustofnunum sem starfa á vegum aðildarsamtaka ASÍ og SA. (Úr þjónustusamningi)

Til að byggja upp samstarfsvettvang og þjóna sameiginlegum fræðslustofnunum á vegum aðildarsamtaka ASÍ og SA hefur FA:

- boðið upp á starfsaðstöðu í húsakynnum sínum. Í hús-næðinu á Grensásvegi 16a eru nú ásamt Fræðslumiðstöð atvinnulífsins, Mímir-símenntun ehf., Mennt, samstarfsvettvangur atvinnulífs og skóla og Lands-Mennt, starfsmenntun Samtaka atvinnulífsins og verkafólks á landsbyggðinni. Sköpuð hefur verið aðstaða fyrir fjarfundarbúnað og unnið er að tengingu við FS-netið sem framhaldsskólar og símenntunar miðstöðvar nota. Einnig hefur verið sköpuð aðstaða fyrir starfsmenn símenntunarmiðstöðva innan KVASIS, þegar þeir eiga leið í höfuðborgina.

Ingibjörg E. Guðmundsdóttir

- gert samstarfssamning við Mími-símenntun ehf., fræðsluaðila í eigu ASÍ. Samningur við símenntunarmiðstöðvar innan KVASIS er á lokastigi og undirritun fer væntanlega fram í nóvember. Fleiri samningar við fræðsluaðila eru í undirbúningi. Samningarnir kveða m.a. á um að Fræðslumiðstöðin vinni að námsskrám og mati á námstilboðum samstarfsaðila sinna en þeir uppfylli kröfur FA um gæði í starfi.
- haldið kynningar- og samráðsfundi með fræðslusjóðum, fræðslumiðstöðvum, símenntunarmiðstöðvum innan KVASIS og fleiri aðilum.

Markhópur

Meginmarkmiðið samkvæmt þjónustusamningi við menntamálaráðuneytið er að veita fólki á vinnumarkaði með litla grunnmenntun, fólki sem horfið hefur frá námi án þess að ljúka prófi frá framhaldsskóla, innflytjendum og öðrum sambærilegum hópum tækifæri til að afla sér menntunar eða bæta stöðu sína á vinnumarkaði. (Úr þjónustusamningi)

Nauðsynlegt er að Fræðslumiðstöð atvinnulífsins hafi góðar vísbendingar um stærð markhópsins, dreifingu hans um landið, dreifingu hans á starfsgreinar, atvinnuleysi, hlutfall nýbúa og hvaðan þeir koma, stöðu markhópsins út frá námslegum forsendum og/eða stöðu í grunngreinum. Einnig er mikilvægt að þekkja vel þarfir markhópsins, hversu mikill áhugi er fyrir námi og hvort hægt sé að auka þennan áhuga með hvatningu og stuðningi. Vantar upplýsingar um möguleika til náms? Það er ljóst að ýmsar hindranir geta verið í veginum fyrir fullorðin fólk að hefja nám að nýju, einkum fyrir þá sem hafa skemmsta skólagöngu. Náms- og starfsráðgjöf er mikilvægur þáttur í að afla þessara upplýsinga en einnig til að styðja og hvetja einstaklinga til náms.

- FA hefur leitað eftir upplýsingum frá Hagstofu Íslands. Í grein Ásmundar Hilmarssonar, sérfræðings hjá Fræðslumiðstöð atvinnulífsins, koma þessar upplýsingar fram.

- Leitað hefur verið til Eflingar stéttarfélags sem er eitt stærsta stéttarfélag verkafólks á Íslandi. Þar hafa verið unnar upplýsingar upp úr félagaskrá. Garðar Vilhjálmsson, fræðslustjóri Eflingar stéttarfélags, gerir grein fyrir þessum upplýsingum í grein sinni.
- FA tók þátt í lestrarrannsókn með Elísabetu Arnardóttur og Guðmundi Kristmundssyni ásamt fleiri aðilum. Niðurstöður eru ekki tilbúnar en í ársritinu birtist grein með upplýsingum um rannsóknina, markmið hennar og niðurstöður úr könnun á lestrarvenjum sem lögð var fyrir samhliða.
- FA hefur tekið þátt í „Námsráðgjöf á vinnustað“, verkefni Mímis-símenntunar sem er styrkt af starfsmenntaráði félagsmálaráðuneytisins í samstarfi við Starfsafli, Eflingu-stéttarfélag og nokkur fyrirtæki og stofnanir. Fjóra María Lárusdóttir, náms- og starfsráðgjafi hjá Fræðslumiðstöð atvinnulífsins, lýsir verkefninu í grein sinni.
- Í undirbúningi er verkefni sem varðar menntun fræðslufulltrúa á vinnustöðum. Um er að ræða erlent samstarfsverkefni, sem Efling stéttarfélag tekur þátt í. Hlutverk FA er að þjálfar starfsmenn fyrirtækja til að vera fræðslufulltrúar og tengiliðir við verkafólk á vinnustöðunum. Niðurstöður úr verkefninu munu liggja fyrir á næsta ári.

Námsleiðir fyrir fólk á vinnumarkaði

Hlutverk Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins er að stuðla að aukinni og bættri fræðslu fyrir fólk á vinnumarkaði með litla formlega grunnmenntun, óháð búsetu á landinu. Jafnframt ber Fræðslumiðstöð atvinnulífsins að styðja fræðsluaðila við að skilgreina menntunarfærir markhópa og byggja upp framboð á lengra og styttra námi til að mæta þeim þörfum. (Úr þjónustusamningi)

Fræðslumiðstöð atvinnulífsins hefur gert samstarfssamning við Mími-símenntun. Samningar við

Starfsmenn á Grensásvegi 16a, hjá Fræðslumiðstöð atvinnulífsins, Landsmennt, Mennt, Mími-Símenntun og Sjómenn. Talið frá vinstri: Kristín Njálsdóttir, Aðalheiður Jónsdóttir, Haukur Harðarson, Sigrún Jóhannesdóttir, Ásmundur Hilmarsson, Rósa S. Jónsdóttir, Mirasol Asayas, Helga Björk Pálsdóttir, Ingibjörg Elsa Guðmundsdóttir, Fjöla María Lárusdóttir, Sigríður Einarisdóttir, Arndís B. Jóhannsdóttir, Sigrún Kristín Magnúsdóttir, Gunnlaug Hartmannsdóttir, Guðmunda Kristinsdóttir, Arnbjörn Ólafsson og Hulda Ólafsdóttir.

Símenntunarmiðstöðvar innan KVASIS eru á lokastigi og í undirbúningi eru fleiri samningar við fræðsluaðila. Markmiðið með þessum samningum er að gera námsleiðir viðkomandi samstarfsaðila fyrir markhóp FA aðgengilegar og gagnsæjar með það fyrir augum að hægt sé að fá þær metnar til eininga, tryggja framkvæmd samstarfsaðilans á eigin svæði en leitast jafnframt við að auðvelda framkvæmd sem víðast á landinu. Einnig er markmiðið að búa til nýjar námsleiðir fyrir hópa sem ekki hafa notið fræðslu áður. Í því skyni býður Fræðslumiðstöðin fræðsluaðilum og öðrum samstarfsaðilum upp á samstarf um þarfagreiningar og í framhaldi af því lýsingu í námsskrá og mat til eininga á framhaldsskólastigi. Eftirfarandi verkefni hafa verið unnin:

- Lokið er vinnu við lýsingu á fimm námsleiðum á vegum Mímis-símenntunar. Þær eru Grunnmenntaskólinn, Jarðlagntækni, Landnemaskólinn, MFA-skólinn og „Aftur í nám“. Námsskrárnar hafa verið gefnar út og þær má einnig finna á vef FA, www.fraedslumidstod.is/.
- Stærsta verkefnið sem FA hefur unnið að á sl. ári er fagnám fyrir verslunarfólk, að frumkvæði Samtaka verslunar og þjónustu og í samstarfi við Verzlunar mannafélag Reykjavíkur, Starfsmenntasjóð verslunar- og skrifstofufólks, Verzlunarskólann og verslunarfyrirtækin Hagkaup, Kaupás, Húsasmiðjuna, Esso og Samkaup. Verzlunarskólinn mun sjá um framkvæmd á tilraunaverkefni og hefst það í byrjun næsta árs. Guðmunda Kristinsdóttir lýsir verkefninu í grein sinni.

- Unnið er að nýrri námsleið, „Fiskur og ferðaþjónusta“, í samstarfi við Mími-símenntun, Verkalýðsfélag Húsavíkur, Starfsgreinasamband Íslands og mörg fyrirtæki innan þessara starfsgreina á Húsavík og í nágrenni. Þarfagreining hefur verið unnin af Fræðslumiðstöð Þingeyinga og námsskrárvinna er að hefjast hjá FA.

Mikilvægt er að framkvæmd námsleiðanna sé eins góð og kostur er. Fræðslumiðstöð atvinnulífsins mun ekki sjá um framkvæmd námsleiðanna. Hlutverk Fræðslumiðstöðvarinnar er að tryggja að gæði fræðslunnar séu sem allra mest. Í þessu skyni er gerð krafa til samstarfsaðila FA um að þeir framfylgi almennum samningsskilmálum FA m.a. um gæði í framkvæmd og kennslu. Til að sinna þessu hefur verið unnið að eftirfarandi verkefnum:

- Undirbúningur er hafinn undir lýsingu á gæðakröfum FA. Fulltrúi FA tekur einnig þátt í undirbúningshópi í ALL-verkefninu sem er erlent samstarfsverkefni á vegum Menntar. Í verkefninu mun verða lýst kerfi um vottun fræðsluaðila og er þetta verkefni því nátengt hlutverki FA.
- FA býður samstarfsaðilum sínum upp á námskeið um kennslufræði fullorðinna og hafa verið haldin tvö námskeið fyrir Mími-símenntun og eitt námskeið fyrir Verzlunarskólann. Fleiri námskeið eru í undirbúningi.
- Byggt hefur verið upp gagnasafn um fullorðinsfræðslu og starfsmenntun í húsakynnum FA.

Mat á raunfærni

Fræðslumiðstöð atvinnulífsins skal aðstoða menntamálaráðuneytið við að þróa aðferðir við mat á námi og námsárangri, þ.m.t. mat og vottun á óformlegu námi og starfsþjálfun í samstarfi við atvinnulífið og fræðsluaðila. Einnig skal FA taka þátt í að þróa aðferðir við uppbyggingu námsferilsskrár fyrir einstaklinga í markhópnum.

Menntamálaráðuneytið setti á fót nefnd til ráðgjafar um þessi mál. Nefndin vinnur jafnframt að því að móta matsreglur til viðmiðunar við mat. Í nefndinni eru Ólafur Grétar Kristjánsson, Þórir Ólafsson, Sölvi Sveinsson og Ingibjörg E. Guðmundsdóttir. Til að aðstoð Fræðslumiðstöðvarinnar við að þróa aðferðir við vottun á óformlegu námi og starfsþjálfun sé gagnleg er nauðsynlegt að afla upplýsinga frá löndunum í kringum okkur sem eru lengra komin í ferlinu og jafnframt að taka þátt í nokkrum tilraunaverkefnum.

- Í september staðfesti menntamálaráðuneytið að meta mætti til styttingar á námi í framhaldsskóla, með þeim hætti sem matsnefndin gerði tillögu um, nokkur náms-tilboð frá Mími-símenntun. Ráðuneytið ritaði framhaldsskólunum bréf um málið en mat á námi á framhaldsskólastigi er í höndum skólameistara og er það ávallt einstaklingsbundið. Þau námstilboð sem fengu mat eru: Grunnmenntaskólinn, metinn til allt að 24 eininga. Landnemaskólinn til allt að 10 eininga, Jarðlagntækni til allt að 24 eininga, MFA-skólinn til allt að 27 eininga og „Aftur í nám“ til allt að 7 eininga.
- Unnið er að námsskrá fyrir umfangsmikið verslunarfagnám sem lagt hefur verið inn til mats. Niðurstaðna er að vænta fljótlega.
- Í ársbyrjun 2004 kom Torild Nilsen Mohn frá VOX í Noregi í heimsókn til FA. VOX er sá aðili í Noregi sem hefur haldið utan um raunfærni-verkefnið þar í landi, en Norðmenn hafa stigið ákveðnari skref í þessari þróun en flestir aðrir. Torild vann með starfsmönnum FA og hélt einnig fyrirlestur fyrir fleiri aðila. Í maí fór Ingibjörg E. Guðmundsdóttir, framkvæmdastjóri FA, til Bordeaux

í Frakklandi á ráðstefnu Leonardo da Vinci áætlunarinnar um „Transparency, assessment and validation of knowledge“. Í maí fóru Ingibjörg E. Guðmundsdóttir og Fjóla María Lárusdóttir, náms- og starfsráðgjafi FA, í kynnisferð með starfsmenntaráði félagsmálaráðuneytisins til Skotlands. Áherslan í ferðinni var mat á raunfærni, skoska kerfið var kynnt og starfsemi ýmissa aðila sem koma að matinu eða vinna skyld verkefni. Í júní fór Guðmunda Kristinsdóttir, sérfræðingur hjá FA, í Cedefop-námsferð til Englands. Námsferðin bar nafnið „Recognition of formal, non-formal and informal learning“. Í september fór Fjóla María Lárusdóttir í manna-skiptaferð á vegum Leonardo til Svíþjóðar og Danmerkur og heimsótti aðila sem hafa verið að vinna að mati á raunfærni í þessum löndum.

- Tilraunaverkefni er unnið í samstarfi við Símann, Eflingu-stéttarfélag, lðnskólann í Reykjavík og Starfsafl um mat á starfi verkamanna hjá Símanum inn í símsmiðanám í lðnskólanum.
- Í byrjun október var lögð inn forumsókn um tilraunaverkefni til Leonardo-skrifstofunnar á Íslandi þar sem markmiðið er að lýsa aðferðum og framleiða tæki til raunfærnimats ásamt því að byggja upp ráðgjöf og aðkomu fyrirtækja að raunfærnisráningu. Verkefnið verður unnið í samstarfi við aðila m.a. í Danmörku og Svíþjóð. Íslensku aðilarnir eru, ásamt FA, Starfsgreinaráð í fjármála- og verslunargreinum, SÍB, Landsbankinn og Íslandsbanki. Áformað er að leita eftir samstarfi við fleiri aðila, verði forumsóknin samþykkt.

Markmið með uppbyggingu námsferilsskráa er að finna auðvelda leið til að halda utan um námsferil einstaklinga í formlegu og óformlegu námi ásamt því að halda jafnframt utan um raunfærnimat einstaklinga, jafngildingu mats miðað við formlegt nám, staðfesta færni á vinnu-markaði og hugsanlega einnig aðra færni sem ekki hefur verið metin né staðfest. Þetta verkefni er skammt á veg komið en þó hafa tvö skref verið stigin í þessu máli.

Ingibjörg Elsa Guðmundsdóttir hjá Fræðslumiðstöð atvinnulífsins og Kristín Njálsdóttir hjá Landsmenn undirrita samning um húsnæðissamstarf.

- Þarfagreining framkvæmd af Bjarna Júlíussyni hjá Framnesi í samstarfi við Mennt og menntamálaráðuneytið.
- Forgreiðing á upplýsingakerfi vegna utnumhalds á nemum og námi, einnig framkvæmd af Bjarna Júlíussyni hjá Framnesi.

Upplýsingasöfnun og miðlun

Fræðslumiðstöð atvinnulífsins skal annast almenna upplýsingagjöf um fræðslumál og söfnun og miðlun upplýsinga fyrir markhópana.

Með tímanum og auknum árangri í starfsemi FA er nauðsynlegt að hefja kynningarstarf á starfsemi Fræðslumiðstöðvarinnar. Auk uppsetningar og viðhalds á heimasíðu, ýmissa kynningarfundna og viðtala í dagblöðum og félagsblöðum eru helstu batarsteinar í kynningarmálum þessir:

- Útgáfa á þeim námsskrám sem hafa verið metnar til eininga á framhaldsskólastigi. Þetta eru námstilboð Mímis-símenntunar, Grunnenntaskólinn, Landnema-skólinn, Jarðlagnatækni, MFA-skólinn og „Aftur í nám“. Þessar námsskrár eru einnig á vef Fræðslumiðstöðvarinnar, www.fraedslumidstod.is
- Ársrit Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins, GÁTT, er liður í kynningu á málefnum þeim sem Fræðslumiðstöð atvinnulífsins hefur verið falið að vinna að.

- Ársfundur Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins sem haldinn verður í nóvember.
- Samantekt á tölfræði hvers árs í greinargerð til menntamálaráðuneytisins.

Eins og sjá má af ofangreindu hefur ýmislegt verið gert hjá Fræðslumiðstöð atvinnulífsins á þessu eina ári sem liðið er frá formlegri opnun. Þó erum við sannarlega enn á byrjunarreitnum og því mikið verk að vinna. Þar ber hæst málefni sem varða mat á raunfærni. Þess vegna hefur sá málaflokkur fengið mikið vægi í þessu fyrsta ársriti FA. Einnig verður mikilvægt að þróa náms- og starfsráðgjöf fyrir markhóp FA en slík ráðgjöf hefur að mestu leyti verið bundin við hið formlega skólakerfi hér á landi líkt og víðar. Loks þarf að huga sérstaklega að þörfum þeirra sem hafa átt við námsörðugleika að etja, s.s. lestrarerfiðleika, svo og að málefnum erlendra starfsmanna sem skortir grunnfærni í tungumálinu og kunnáttu á íslenskt samfélag.

Ingibjörg Elsa Guðmundsdóttir,
framkvæmdastjóri Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins.